

TRENDRAPPORT 2007-2011

discriminatie en ongelijke behandeling
in Kennemerland

Auteur

Marjolein van Haften

Eindredactie

Frederique Janss

Bureau Discriminatiezaken Kennemerland is een onafhankelijke organisatie die werkt aan het stimuleren van een tolerante samenleving en het tegengaan van ongelijke behandeling. Iedereen kan bij ons terecht voor steun bij alle vormen van discriminatie en ongelijke behandeling.

We behandelen en registreren individuele klachten, doen onderzoek, geven voorlichting en trainingen en adviseren organisaties op het gebied van antidiscriminatiebeleid en gelijke behandeling.

Bureau Discriminatiezaken Kennemerland

Postbus 284

2000 AG Haarlem

Tel. 023 5315842

info@bdkennemerland.nl

www.bdkennemerland.nl

november 2012

Inhoud

Inleiding	1
1. Discriminatieklachten in Nederland 2002-2011	2
2. Discriminatieklachten in Kennemerland 2002-2011	3
3. Kennemerland: Discriminatiegronden	5
4. Kennemerland: Aard van de klachten en meldingen	12
5. Kennemerland: Maatschappelijke terreinen	13
6. Kennemerland: Geografische spreiding	23
7. Kennemerland: Melders naar herkomst	25
8. Kennemerland: Klachtbehandeling	27
9. Conclusies	28
Bijlagen	31

Inleiding

In dit trendrapport blikken we terug op vijf jaar klachten en meldingen over discriminatie en ongelijke behandeling bij het Bureau Discriminatiezaken Kennemerland (BD).

We kijken alleen naar de gemelde discriminatie, circa 200 meldingen per jaar op een half miljoen inwoners (0,04%). We weten dat discriminatie veel vaker voorkomt dan wordt gemeld. Uit landelijk onderzoek blijkt dat circa 70% geen melding doet van een discriminatie incident. Uit provinciaal onderzoek kwam naar voren dat één op de acht (12%) inwoners van Kennemerland zich het jaar voorafgaand aan de vraag weleens gediscrimineerd heeft gevoeld.

Meldingsbereidheid blijft een belangrijk aandachtspunt voor ons, maar ook voor andere antidiscriminatiebureaus (ADB's) in het land. In onze communicatie brengen we steeds vijf redenen naar voren waarom melden belangrijk is:

1. het wordt bespreekbaar gemaakt; het leidt tot bemiddeling of excuses
2. beleid wordt aangepast
3. ernstige vormen van discriminatie worden bestraft
4. bekladdingen en internetuitingen worden verwijderd
5. degene die na de gedupeerde komt heeft er (ook) baat bij (toekomst)

Wat kunt u verwachten in dit rapport? Naast cijfers willen wij laten zien wat discriminatie of ongelijke behandeling in de praktijk betekent voor mensen. Discriminatie is kwetsend. Mensen voelen zich beledigd, oneerlijk behandeld of buitengesloten. Soms is er zelfs sprake van bedreiging en geweld. In de hoofdstukken waarin wij nader ingaan op de gronden van discriminatie en de plekken waar dit vooral voorkomt zullen enkele incidenten uitgebreid worden beschreven. Ook leggen wij relaties tussen discriminatiegronden en maatschappelijke terreinen.

Focus

Sinds 2009 werken we bij het Bureau Discriminatiezaken Kennemerland met themajaren, waarbij één discriminatiegrond gedurende een schooljaar of -jaren centraal staat. Zowel intern als extern worden activiteiten hierdoor meer gebundeld en op elkaar afgestemd.

Bij de specifieke 'doelgroep' die het betreffende jaar centraal staat groeit onze naamsbekendheid en ontstaat dankzij onze voorlichtingsactiviteiten meer bewustzijn over en kennis van discriminatie en ongelijke behandeling. Het blijkt dat mensen vaak niet goed weten wanneer er sprake is van discriminatie en bij twijfel vaak geen melding maken van het incident. Wij benadrukken dat mensen ook voor advies bij ons terecht kunnen: in 2011 kwamen 84 informatie- en adviesverzoeken binnen. Deze worden apart geregistreerd.

Het centraal stellen van een specifieke discriminatiegrond is een goed handvat voor het onderhouden en uitbreiden van ons netwerk van belangenorganisaties en maatschappelijke organisaties. We weten beter wie wat op welk moment doet en we kunnen elkaar daarin versterken. Helaas resulteert dit niet altijd in een verhoging van het aantal discriminatiemeldingen over de specifieke grond, hetgeen we wel verwacht en als doel gesteld hadden.

- Themajaar 2009/2010: handicap/chronische ziekte
- Themajaar 2010/2011: handicap/chronische ziekte
- Themajaar 2011/2012: herkomst/huidskleur/ras

---

¹ Discriminatieklimaat Noord-Holland, maart 2008, I&O research

1. Discriminatieklachten in Nederland 2002-2011

Antidiscriminatiebureaus (ADB's) in Nederland zijn aangesloten bij de Landelijke Branche-organisatie van Antidiscriminatiebureaus (LBA) of de Samenwerkende Antidiscriminatie-voorzieningen Nederland (SAN) en leveren jaarlijks cijfers aan voor de landelijke Kerncijfers Discriminatie.

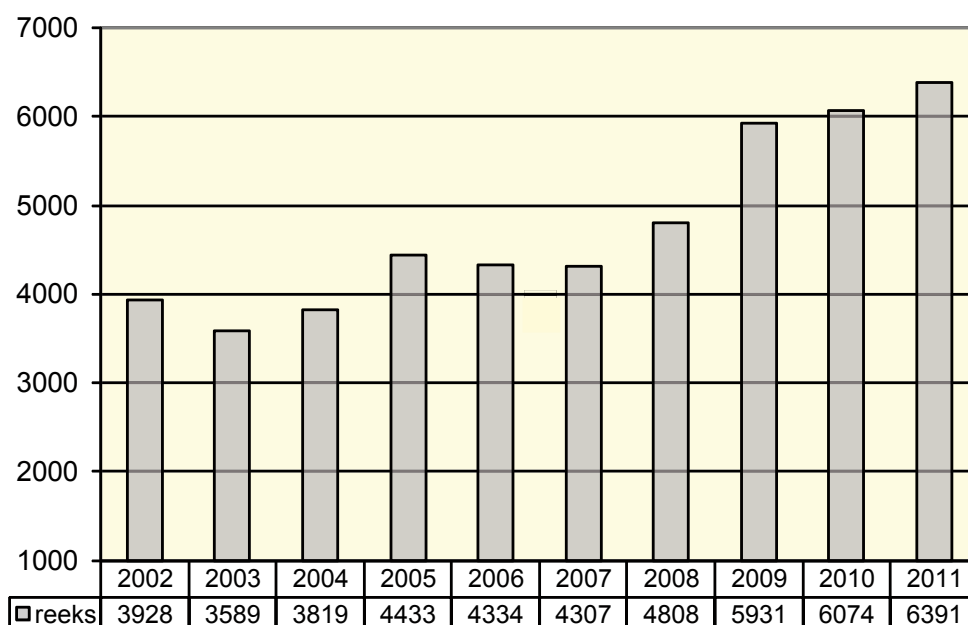
Het aantal meldingen bij ADB's laat een gestage toename zien van ongeveer 6% per jaar. In 2009 was er de landelijke 'anti-discriminatie' campagne 'Moet jij jezelf thuislaten als je naar buiten gaat?' van de Rijksoverheid. Dit leidde direct tot een sterke toename van het aantal klachten bij vrijwel alle ADB's. De campagne werd in 2010 herhaald, maar het effect was toen minder groot. Opvallend genoeg heeft de stijgende lijn van het aantal discriminatiemeldingen, ook zonder campagne, doorgezet.

De cijfers van de verschillende ADB's zijn niet in alle gevallen volledig vergelijkbaar, bijvoorbeeld omdat niet alle ADB's dezelfde gegevensbronnen gebruiken. Ook gebruikten ze niet allemaal hetzelfde registratieprogramma. Tegenwoordig is dat wel het geval. Afgezien daarvan kunnen er nog andere verschillen in de wijze van registratie bestaan.

Ook zijn voor het bepalen van de landelijke cijfers verschillende bronnen en methodieken gehanteerd.

Gelet op bovenstaande kunnen op basis van de klachtencijfers geen stellige of vergaande uitspraken worden gedaan over een toename of afname van discriminatie. Fluctuaties in de aantallen geregistreerde klachten lijken eerder veroorzaakt te worden door andere factoren, zoals campagnes en een verbeterde meldingsbereidheid, dan eventuele veranderingen in de daadwerkelijke omvang van discriminatie in de samenleving. Het duiden van zowel toenames als afnames van aantallen discriminatieklachten dient daarom met de nodige terughoudendheid te gebeuren.

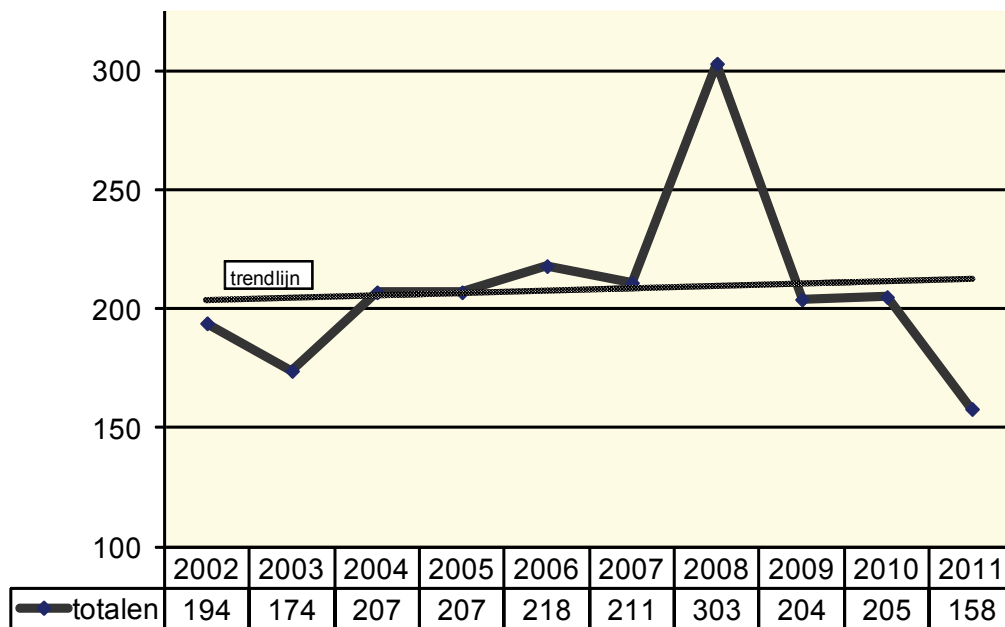
Grafiek 1. Aantal discriminatiemeldingen in Nederland 2002-2011

2. Discriminatieklachten in Kennemerland 2002-2011

Om een compleet beeld te geven van de lange termijn ontwikkelingen in Kennemerland kiezen wij ervoor om in dit hoofdstuk de afgelopen tien jaar in beeld te brengen, terwijl we in het vervolg van dit rapport alleen inzoomen op de afgelopen vijf jaar.

Grafiek 2. Aantal geregistreerde klachten bij Bureau Discriminatiezaken Kennemerland 2002-2011

*Bron: klachtenregistratie, Bureau Discriminatiezaken Kennemerland

N.B. De lijn die tussen de gegevensreeks doorloopt is een trendlijn. Een trendlijn geeft een richting (dalend of stijgend) aan waarin zich iets ontwikkelt. Deze trendlijn is lineair, d.w.z. hij zoekt het midden van alle waarden.

Het aantal klachten dat het Bureau Discriminatiezaken jaarlijks registreert, wordt deels beïnvloed door zaken waar het BD zelf weinig invloed op heeft. Het aantal meldingen bij het BD is redelijk stabiel en ligt rond de 200 per jaar, met enkele uitschieters.

De lichte daling in 2003 is niet goed verklaarbaar, wel kunnen we de stijging erna toedichten aan meer meldingen over de gronden handicap of chronische ziekte nadat eind 2003 de Wet Gelijke Behandeling van kracht is geworden. En ook de nieuwe wetgeving over leeftijdsdiscriminatie per 1 mei 2004 heeft in deze regio een direct effect op het aantal meldingen. In 2004 wordt Theo van Gogh vermoord waarna in Kennemerland een verdubbeling plaatsvindt van het aantal klachten over discriminatie op grond van godsdienst.

Na de sterke toename in 2004 stabiliseert het aantal meldingen weer in 2005. In 2006 is sprake van een lichte toename en vervolgens blijft het absolute aantal meldingen in 2007 hangen op 211.

Het totaal aantal meldingen in 2008 is niet goed vergelijkbaar met voorgaande jaren omdat het BD in dat jaar zelf circa 50 werkgevers heeft aangeschreven over het feit dat zij specifiek geslachts- of leeftijdseisen stelden voor bepaalde functies, terwijl dit wettelijk niet is toegestaan. Deze zaken zijn meegeteld in de meldingen.

In 2009 leidde de eerder genoemde landelijke 'anti-discriminatie' campagne 'Moet jij jezelf thuislaten als je naar buiten gaat?' bij ons direct tot een toename van het aantal klachten.

De campagne werd in 2010 herhaald, maar het effect was toen iets minder groot. Dat dit vrijwel onzichtbaar blijft in de totalen heeft te maken met het feit dat in 2009 bij de politie in Kennemerland sprake was van problemen met het nieuwe computersysteem, dit resulteerde in ongeveer

tweederde minder klachten dan normaal gesproken via de politie werden aangeleverd.

Ook in 2011 kwamen er via de politie weinig klachten binnen, dit is de oorzaak van de substantiële daling van het totaal aantal klachten in 2011. Het totaal aantal geregistreerde klachten bij Bureau Discriminatiezaken Kennemerland (BD) is gedaald van 205 naar 158 klachten in 2011.

Beeld van de campagne *Moet jij jezelf thuislaten als je naar buiten gaat?*

In december 2011 kwamen naar aanleiding van een landelijke actie van enkele zwarte kunstenaars bij het BD zeven klachten binnen over de stigmatiserende rol van Zwarte Piet. Normaal gesproken krijgen wij hierover vooral vragen en een enkele klacht per jaar.

Het gemiddeld aantal geregistreerde klachten per jaar in Kennemerland lag de afgelopen tien jaar op 208.

3. Kennemerland: Discriminatiegronden

In artikel 1 van de Grondwet, het strafrecht en de Algemene Wet Gelijke Behandeling staan verschillende gronden waarop gediscrimineerd kan worden. Het BD Kennemerland onderscheidt in de registratie de volgende discriminatiegronden: herkomst/huidskleur/ras, godsdienst, levensovertuiging, politieke overtuiging, nationaliteit, geslacht, seksuele gerichtheid, leeftijd, handicap, burgerlijke staat, arbeidsduur, antisemitisme en overig.

Soms is er per klacht sprake van meer discriminatiegronden. Daarom is het aantal gronden hoger dan het aantal klachten (zie ook grafiek 1).

Zoals gezegd brengen we de komende hoofdstukken steeds de afgelopen vijf jaar in beeld.

Tabel 1. Klachten naar discriminatiegrond (absolute aantallen)

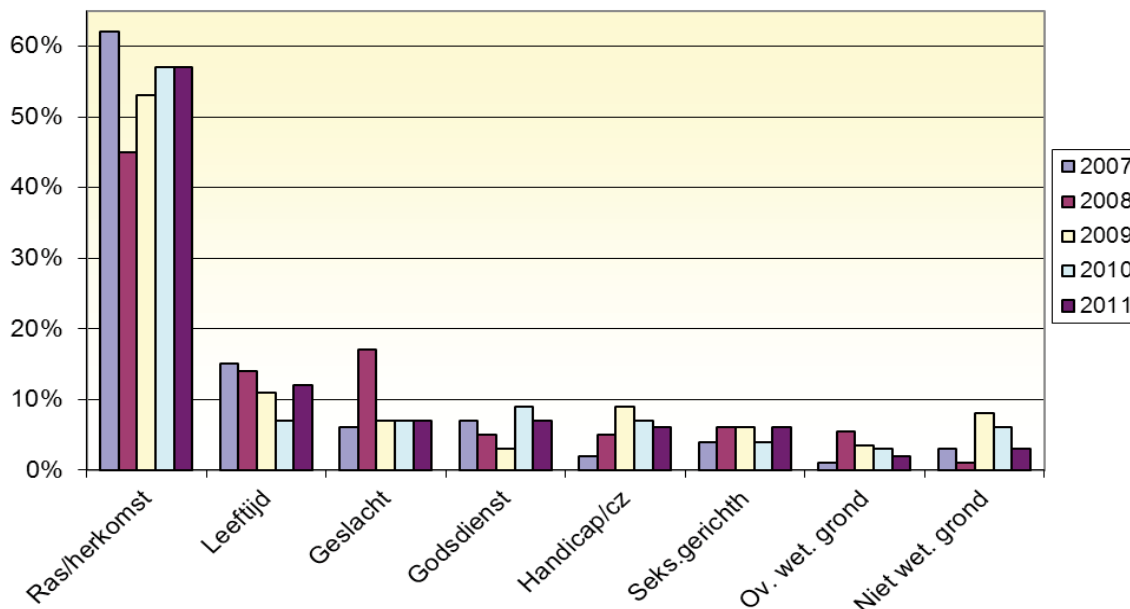
Gronden	2007	2008	2009	2010	2011	totaal
Herkomst/huidskleur/ras (1)	131	141	110	124	94*	600
Leeftijd	32	42	23	15	19	131
Geslacht	12	52	14	15	11	104
Godsdienst	14	17	7	19	11	68
Handicap/chronische ziekte	4	17	19	14	9	63
Seksuele gerichtheid	9	18	12	9	10*	58
Nationaliteit	2	17	6	5	4	34
Politieke overtuiging	0	1	0	2	2	5
Burgerlijke staat	1	1	0	0	0	2
Levensovertuiging	0	2	1	0	0	3
Arbeidsduur/arbeidscontract	0	0	0	0	0	0
Overig (niet wettelijke gronden)	6	4	17	13	5	45
Totaal	211	312	209	216	165	1113

Bron: klachtenregistratie, Bureau Discriminatiezaken Kennemerland

(1) inclusief antisemitisme

* 3 klachten via andere ADB's; klacht is binnengekomen bij een ADB in een andere regio, maar de melder woont in Kennemerland

Grafiek 3 . Klachten naar discriminatiegrond (percentages)

²In een landelijk registratiesysteem dat ADB's in het hele land gebruiken.

Herkomst, huidskleur of ras

Discriminatie vanwege herkomst, huidskleur of ras is al jarenlang, en zo ook de afgelopen vijf jaar, de meest voorkomende grond (gemiddeld 54%). Ook antisemitisme en bekladdingen, waaronder hakenkruizen, worden hiertoe gerekend. De absolute daling in 2011 van deze discriminatiegrond heeft te maken met de halvering van de aangeleverde politiecijfers in dat jaar.

De discriminatiegrond herkomst/huidskleur/ ras stond centraal in het schooljaar 2011/2012 en zal ook in het komende schooljaar nog het centrale thema blijven.

In de dagelijkse praktijk merken wij dat mensen bij discriminatie vooral denken aan mensen met een niet-Nederlandse achtergrond of een donkere huidskleur. Daarin ligt misschien de verklaring van het hoge aantal klachten van deze grond.

Naar aanleiding van de landelijke campagne 'Moet jij jezelf thuislaten als je naar buiten gaat?' van de Rijksoverheid kreeg het BD veel klachten binnen van autochtone Nederlanders die boos waren en zich achtergesteld voelden ten opzichte van allochtone Nederlanders. De melders werden door ons uitgenodigd voor een persoonlijk gesprek om hun klacht toe te lichten, maar geen van de melders gaf aan de uitnodiging gehoor.

Een spraakmakend en regiobreed incident in 2011, zeker in het kader van het thema herkomst/huidskleur/ras, was dat de Vreemdelingenpolitie Kennemerland werksters op grond van hun 'negroïde uiterlijk' staande heeft gehouden omdat dit een 'redelijk vermoeden van illegaal verblijf' opleverde in Bloemendaal, Heemstede, Overveen, IJmuiden en Haarlem waar ze aan het schoonmaken waren. Twaalf werksters zijn door de Immigratie en Naturalisatiedienst (IND) Nederland uitgezet.

De Vreemdelingenpolitie van de politieregio Kennemerland ging vanaf bushaltes vrouwen volgen. Die bleken met een sleutel grote huizen en villa's binnen te gaan. Naar binnen kijkend zagen ze dat de vrouwen daar gingen schoonmaken. De politie belde aan, vroeg naar de papieren om een controle op grond van de Vreemdelingenwet uit te voeren en hield een aantal mensen aan omdat ze geen papieren hadden. Vervolgens zijn mensen uitgezet als zijnde 'illegaal'. Enkelen van hen hebben een rechtszaak aangespannen.

De Vreemdelingenpolitie stopte pas met de omstreden actie toen de Raad van State uitsprak dat 'illegalen' niet enkel op grond van uiterlijk mogen worden staande gehouden en dat de handelswijze onrechtmatig is. Een zelfde uitspraak van een lagere rechter een half jaar eerder was geen reden te stoppen. "Als de rechter zegt dat je een foutje hebt gemaakt, betekent dat niet dat je direct stopt", aldus het hoofd van de Vreemdelingenpolitie.

Bureau Discriminatiezaken Kennemerland (BD) is tevreden met de uitspraak van de Raad van State.

Het argument van de Vreemdelingenpolitie om met hun actie uitbuiting tegen te willen gaan, snijdt geen hout omdat er geen onderzoek is gedaan of er inderdaad sprake was van uitbuiting. Daarnaast zijn de werkgevers buiten schot gebleven, maar dat was een beslissing van de arbeidsinspectie die besloot om de werkgevers niet te vervolgen. Over het onderwerp zijn Kamervragen gesteld en het is aan de orde geweest in de Haarlemse Gemeenteraad.

In oktober 2012 is opnieuw sprake van een incident. Een 32-jarige Ghanese tuinman in Aerdenhout is op basis van zijn huidskleur aangehouden, om zijn verblijfspapieren gevraagd en meegenomen voor verhoor. De Haagse rechtbank heeft bepaald dat dit niet mag en de man weer op vrije voeten gesteld. Het BD gaat met de Vreemdelingenpolitie in gesprek.

Klacht binnengekomen bij BD:

Uitgescholden vanwege huidskleur

Cliënte was met haar dochter van 23 jaar naar het winkelcentrum in Velsbroek. Haar dochter liep vooruit en toen ze langs de snackbar liep, stond daar een groep jongetjes van 9 of 10 jaar. Die vonden het nodig om te roepen: "Kankergorilla, vieze gorilla!" en vervolgens apengeluiden te gaan maken. Op het terras voor de snackbar zaten meerdere volwassenen, maar die moesten enorm lachen om het incident en de woedende reactie van de dochter van de cliënte.

De politie is gewaarschuwd, maar ze kunnen niet veel meer doen als de jongens weg zijn. De dochter is geadopteerd, ze is geboren in Sri Lanka. Van kind af aan wordt ze al gepest in de buurt vanwege haar afkomst.

Velsbroek is erg 'wit'. Enkele jaren terug stond op een gashuisje: 'Nederland Blank, Geen gekanker, Nederland blanker'!

De impact voor het meisje is erg groot, boodschappen doen lukte niet meer en ze zei tegen haar moeder: "had me maar nooit geadopteerd!"

Het BD heeft aangeboden om de dochter emotioneel te ondersteunen door middel van een persoonlijk gesprek. Het BD had al een aantal gastlessen gepland bij een basisschool in Velsbroek. Kinderen reageren meestal erg goed op de lesprojecten, ze worden bewust gemaakt van de gevolgen van discriminatie en leren zich beter inleven in de emoties van de ander.

Leeftijd

Ongelijke behandeling op grond van leeftijd is in 2007 en 2008 enorm gestegen. Deze sterke toename, zowel absoluut als relatief, komt grotendeels voort uit de extra aandacht die het BD in die twee jaren heeft besteed aan deze grond door vacatures te controleren op leeftijd- en geslachtseisen. In totaal werden ruim 50 werkgevers die leeftijdseisen stelden aangeschreven en erop gewezen dat dit in strijd is met de wet. Leeftijdscriminatie komt vooral in arbeidssituaties voor; bij zowel betaald als onbetaald werk. Mensen worden afgewezen omdat ze te oud gevonden worden of er worden specifieke leeftijdseisen gesteld. Hoewel het BD constateert dat het aantal vacatureteksten dat in strijd is met de wet afneemt (en dat mogelijk kennis hierover is toegenomen), zijn er nog altijd werkgevers die niet op de hoogte zijn van het feit dat het stellen van leeftijdseisen niet mag.

Vacatureteksten:

- Strandpaviljoen in Zandvoort vraagt om medewerkers 18-25 jaar
- Een bureau van financiële dienstverleners vraagt om een binnendienst-adviseur tussen de 20 en de 40 jaar.

Soms wordt op een meer verholde manier onderscheid gemaakt door het hanteren van op zichzelf neutrale criteria die in het nadeel werken van bepaalde groepen mensen. Zoals het voorbeeld hieronder waarbij een bedrijf vraagt naar een startende enthousiasteling. (Oudere) mensen met ervaring lijken op voorhand al te worden uitgesloten voor deze functie.

Voorbeeld:

In een personeelsadvertentie werd gevraagd om een intercedent die een startende enthousiasteling moest zijn.

Geslacht

Het BD heeft in 2007 en 2008 ook werkgevers aangeschreven over het feit dat zij specifiek vroegen naar mannen of vrouwen voor bepaalde functies, terwijl dit wettelijk niet is toegestaan. Dit leidde tot een hoog aantal klachten op grond van geslacht in de betreffende jaren.

Daarnaast komen er veel klachten binnen van vrouwen die problemen ondervinden met een werkgever omtrent zwangerschap, kindervens en borstvoeding. De Commissie Gelijke Behandeling (CGB) signaleerde in 2011 deze trend en startte daarom een campagne flauwekul excuus. Zij stellen hiermee onderwerpen als ongelijke salariering, invloed van zwangerschap op het werk en carrièremogelijkheden van vrouwen aan de kaak.

Ook zijn er mannen die klagen over de voorkeursbehandeling die vrouwen in bepaalde situaties krijgen. Van transgenders kwamen enkele klachten binnen over onbegrip en pesten.

Afbeelding van de CGB campagne *flauwekul excuus*

Klacht binnengekomen bij BD:

Wel of niet geschikt?

Cliënte woonachtig in Uitgeest kwam niet meer in aanmerking voor een afgesproken sollicitatiegesprek toen bleek dat ze zwanger was. Cliënte kon goed onderbouwen hoe een en ander was verlopen. Voordat ze vertelde dat ze zwanger was, kon ze bellen voor een afspraak. Nadat bekend was dat ze zwanger was ging het gesprek direct niet meer door.

Het BD heeft het betreffende bedrijf aangeschreven en dat reageerde dat de hele gang van zaken geen schoonheidsprijs verdiende, maar dat door interne communicatieproblemen cliënte was uitgenodigd terwijl ze niet aan het geschetste profiel voldeed.

In eerste instantie leek de afwijzing vooral te liggen in het feit dat cliënte in de maanden juni tot en met september niet aanwezig zou zijn bij het bedrijf, terwijl dit de drukste maanden zijn.

Het bedrijf bood haar excuses aan.

Cliënte heeft niet meer gereageerd.

Godsdienst

Het aantal discriminatiemeldingen op grond van godsdienst is relatief laag, ondanks de uitspraken van Geert Wilders jegens moslims de afgelopen jaren en het algemene anti-moslimklimaat in Nederland in de media en op fora op internet. Er lijkt sprake te zijn van berusting bij groepen mensen die zich aangesproken zouden kunnen voelen.

De klachten op grond van godsdienst bij het BD in de afgelopen vijf jaar gingen in bijna 75% van de gevallen over discriminatie van moslims en/of de islam. De resterende klachten gingen over incidenten rondom christelijk of katholiek geloof, Joods zijn of Wicca. Klachten op grond van godsdienst zijn evenredig verdeeld over alle maatschappelijke terreinen, het speelt zich dus bijvoorbeeld niet alleen af op de arbeidsmarkt of in de openbare ruimte.

Klachten binnengekomen bij BD:

Kwetsende grapjes op het werk

Het BD wordt gebeld door een cliënt, hij is Nederlander van Indische afkomst en hij is katholiek.

Op zijn werk worden vaak grapjes gemaakt over het seksueel misbruik binnen de Rooms-Katholieke kerk. Hij heeft daar moeite mee, vooral omdat het met name zijn teamleider is die ermee begint. Hij ervaart dit als kwetsend. Hij belt ons met de vraag wat hij hier aan kan doen. Hij wil de naam van de organisatie waar hij werkt niet noemen, ook wil hij zelf anoniem blijven.

Wij hebben hem een aantal mogelijkheden aangereikt, waaronder het bespreekbaar maken met zijn teamleider en als dat niet werkt zijn directie er op aanspreken. (Eventueel een gesprek met een vertrouwenspersoon in het bedrijf of iemand van de OR, als die er is).

Werkgevers zijn verantwoordelijk voor een veilige, discriminatievrije werkvloer (Arbowet sinds 2009). Hij gaat ermee aan de slag; wanneer het niet lukt, neemt hij opnieuw contact op.

Beledigende taal jegens Moslims in pamflet op website

Het BD krijgt een melding over een ingezonden stuk dat iemand wil plaatsen op een lokale website voor natuurbehoud. De melder en tevens beheerder van deze website heeft plaatsing weten te voorkomen en vraagt zich af wat hij hiermee moet doen. Hij vermoedt dat het om strafbare uitlatingen jegens Moslims gaat. Publicatie is niet aan de orde geweest, de intentie was er wel.

In het stuk laat de schrijver zich duidelijk beledigend uit over Moslims als religie en groep en de inhoud kan zeker aanzetten tot haat tegen Moslims als religieuze groep.

In dit geval is het stuk niet gepubliceerd door tussenkomst van de beheerder van de site, dus is dit stuk niet openbaar gemaakt. Dit is wel noodzakelijk voor de strafbaarheid.

Daar staat tegenover dat ook de poging om dit misdrijf te plegen strafbaar gesteld wordt in artikel 45 van het Wetboek van Strafrecht (WvSr).

Het BD heeft advies ingewonnen bij de politie en de Officier van Justitie in Haarlem (met discriminatie in haar portefeuille) en zij zien mogelijkheden voor opsporing, waaronder het opvragen van gegevens op basis van het ip-adres.

Het BD heeft in overleg met de webbeheerder aangifte gedaan op grond van discriminatie: art. 137c lid 1 en art. 137d lid 1 WvSr.

De politie in Zaanstreek-Waterland (ip-adres in Purmerend) heeft onderzoek gedaan in de zaak en er is een persoon gehoord. De actie heeft echter niet geleid tot een aanhouding en het onderzoek ernaar is gestaakt.

Seksuele gerichtheid

Het aantal klachten op grond van (homo)seksuele gerichtheid ligt al enkele jaren op circa tien per jaar, ondanks het feit dat de landelijke media in het afgelopen jaar veelvuldig berichtten over geweld en intimidatie tegen homoseksuelen in hun woonomgeving.

De meeste incidenten gericht tegen homoseksuelen mannen en vrouwen in Kennemerland vinden plaats in de eigen woonomgeving en in de openbare ruimte. De arbeidsmarkt staat op een derde plaats.

Uit het onderwijsveld komen opvallend genoeg weinig meldingen over deze discriminatiegrond, terwijl klachten vanuit het onderwijs op grond van herkomst/huidskleur/ras, godsdienst en handicap wel bij ons binnenkomen.

Om structureel zicht te krijgen (en te houden) op de situatie van lesbiennes, homoseksuelen mannen, biseksuelen en transgenders (LHBT's) is het BD in 2007 een digitaal onderzoekspanel gestart, het Pink Panel. Deelnemers, woonachtig in Kennemerland, krijgen een paar keer per jaar een vragenlijst toegestuurd. De vragen hebben betrekking op het zich veilig voelen om voor zijn of haar homo- of biseksualiteit uit te komen, zowel op straat, bij de burens als op het werk. Resultaten van Pink Panel metingen zijn na te lezen op www.bdkennemerland.nl.

Ongeveer tweederde van de discriminatieklachten op grond van (homo)seksuele gerichtheid die de afgelopen jaren bij het BD binnenkwamen gaat over vijandige bejegening: beledigen, uitschelden, pesten. Dit is vergelijkbaar met de discriminatiegrond herkomst/huidskleur/ras. In bijna een kwart van de gevallen was er sprake van bedreiging/geweld. Dit is een hoog aandeel in vergelijking met de 'vergelijkbare' discriminatiegrond herkomst/huidskleur/ras. Het percentage bedreiging/geweld is bij deze grond 5%.³

Klacht binnengekomen bij BD:

Weggepest door burens

Cliënt woont met zijn partner in Zwanenburg als zij nieuwe burens krijgen.

Die burens hebben een zwembad en twee puberkinderen, die al hun vriendjes uitnodigen om te komen zwemmen. Dit veroorzaakt veel kabaal, ook 's avonds na elf uur.

In eerste instantie vragen de cliënten vriendelijk of het wat rustiger kan, maar daaraan werd geen gehoor gegeven. Uiteindelijk wordt een herhaald verzoek beantwoord met scheldkanonades, waarbij cliënten worden uitgemaakt voor kankerhomo's. De zaak escaleert.

De politie doet moeilijk over het opnemen van een aangifte. In eerste instantie is er geen aangifte opgenomen, na inschakeling van het BD gebeurt dit wel.

Het heeft uiteindelijk geleid tot een rechtszaak waarin het BD de mannen heeft bijgestaan en de mannen zijn verhuisd.

Handicap en chronische ziekte

De relatieve stijging van het aantal klachten op grond van handicap/chronische ziekte in 2009 en 2010 lijkt het resultaat van extra aandacht voor deze discriminatiegrond. Het BD heeft uitgebreid onderzoek⁴ gedaan onder 18 mensen met een lichamelijke beperking, er is gesproken met alle betreffende belangenorganisaties in de regio en in het themajaar 2010 zijn allerlei projecten en voorlichtingsactiviteiten specifiek gekoppeld aan deze discriminatiegrond.

Klachten op grond van handicap/chronische ziekte speelden zich in de periode 2007-2011 vooral af op het terrein van de commerciële dienstverlening (winkels, reisorganisaties), collectieve voorzieningen (gemeenten, gezondheidszorg) en de arbeidsmarkt.

³ Meer over vijandigheid tegen homoseksuelen is te lezen in het rapport: 'Trend of incident? Over vijandigheid tegen homoseksuelen in Nederland en Kennemerland', oktober 2011, Bureau Discriminatiezaken Kennemerland.

⁴ Op gelijke voet, onderzoek naar ervaringen van mensen met een lichamelijke beperking op de arbeidsmarkt, januari 2010, Bureau Discriminatiezaken Kennemerland.

Klacht binnengekomen bij BD:

Restaurant uitgezet

Een cliënt meldt zich bij ons en vertelt dat er een discussie heeft plaatsgevonden in een restaurant in Beverwijk over de aanwezigheid van een blindengeleidehond.

De discussie resulteerde erin dat het echtpaar met hond het restaurant werd uitgezet.

Pas na interventie van het Bureau Discriminatiezaken besepte de exploitant van het restaurant dat het hier niet om een huisdier, maar om een hulpmiddel ging.

Hij bood het echtpaar zijn oprechte excuses en een etentje van de zaak aan.

Onder de categorie overig vallen klachten over discriminatie en ongelijke behandeling die niet specifiek in wetgeving zijn opgenomen, zoals overgewicht of sociale positie.

4% van de klachten behoort tot de categorie overig.

Kennemerland versus landelijk beeld

Het aandeel van de verschillende discriminatiegronden in Kennemerland komt in grote lijnen overeen met het landelijke beeld.

In Kennemerland is het aandeel klachten op grond van ras/herkomst relatief hoog; 55% tegenover 45% landelijk. Het aandeel klachten op grond van leeftijd is relatief laag in vergelijking met de landelijke cijfers.

Landelijk is er sprake van een lichte toename van het aantal meldingen op grond van seksuele gerichtheid (van 5 à 6% richting 7 à 8%), in Kennemerland is dit aandeel ook licht gestegen van 3% richting 5 à 6% maar in absolute aantallen is dit type klachten redelijk stabiel.

Het aantal klachten op grond van godsdienst is landelijk vrij stabiel (tussen de 6 en 7%) terwijl dit type klachten in Kennemerland sterk fluctueert.

De overige verschillen zijn minimaal, met uitzondering van het aandeel overig en niet wettelijke gronden.

Tabel 2. Kennemerland versus landelijk beeld

Gronden	KEN 2011	Landelijk 2011	KEN 2007-2011	Landelijk 2007-2010
Ras/herkomst	57%	48%	55%	45%
Leeftijd	12%	12%	12%	15%
Geslacht	7%	8,5%	9%	8%
Godsdienst	7%	6%	6%	6%
Handicap/chronische ziekte	6%	7%	6%	7%
Seksuele Gerichtheid	6%	7%	5%	6%
Overige wettelijke grond	2%	13%	3%	5%
Niet wettelijke grond	3%	12%	4%	9%

4. Kennemerland: Aard van de klachten en meldingen

De wijze waarop discriminatie geuit wordt noemen we de aard van de discriminatie.

Vijandige bejegening omvat vooral meldingen over scheldpartijen en bekladdingen. Omstreden behandeling gaat over mensen die anders behandeld worden dan 'normaal'. Zij worden daarmee belemmerd of uitgesloten van toegang tot diensten, voorzieningen en betrekkingen. Denk hierbij aan verzekeringen of een dienstbetrekking, maar ook de weigering van toegang bij discotheken of clubs behoort hiertoe. Bureau Discriminatiezaken Kennemerland registreert de volgende categorieën van discriminatie: omstreden behandeling, vijandige bejegening, geweld, bedreiging en overig.

Vijandige bejegening en omstreden behandeling zijn van oudsher de categorieën waar het meest op wordt geregistreerd. Door de wisselende kwaliteit van de registratie van discriminatiemeldingen bij de politie is er sprake van een fluctuerend beeld van de vijandige bejegening-klachten.

Ook het aantal incidenten waarbij sprake was van mishandeling en bedreiging fluctueert sterk. Bij geweld wordt meestal rechtstreeks aangifte gedaan bij de politie. Het BD heeft daarom meestal een relatief kleine rol bij geweldsincidenten, ook al speelt discriminatie hierbij een rol. In 2009 zien we slechts één melding van mishandeling ⁵.

Tabel 3. Kennemerland: aard van de klachten (absolute aantallen)

	2007	2008	2009	2010	2011
Vijandige bejegening	96	130	75	125	78
Omstreden behandeling	92	148	124	75	72
Mishandeling	10	5	1	10	6
Bedreiging	7	4	7	5	5
Vernieling	0	3	0	2	2
Overig	6	19	3	4	2
Totaal	211	303	209	221	165

Bron: klachtenregistratie, Bureau Discriminatiezaken Kennemerland

Een klacht kan qua aard meer categorieën beslaan, daarom kan het aantal hoger zijn dan het aantal klachten.

⁵ dit beeld is incompleet als gevolg van registratieproblemen bij de politie dat jaar.

5. Kennemerland: Maatschappelijke terreinen

Maatschappelijke terreinen zijn de sectoren waar discriminatie en ongelijke behandeling plaatsvinden. Het BD registreert klachten op de volgende maatschappelijke terreinen: arbeidsmarkt, buurt/wijk, openbare ruimte, collectieve voorzieningen, commerciële dienstverlening, horeca/amusement, huisvesting, media/reclame, onderwijs, politie/justitie/OM, publieke en politieke opinie, privé, sport en recreatie en overig.

Tabel 4. Klachten naar maatschappelijk terrein (absolute aantallen)

	2007	2008	2009	2010	2011	Totaal
Arbeidsmarkt	59	104	66	47	46*	322
Openbare ruimte	49	58	26	33	34	200
Buurt/wijk	20	43	17	45	13	138
Commerciële dienstverlening	13	20	23	14	12	82
Collectieve voorzieningen	18	20	20	17	4	79
Onderwijs	14	11	14	15	11	65
Politie*	13	15	9	6	11	54
Media en reclame	7	6	4	6	7	30
Publieke en politieke opinie	4	3	7	5	5	24
Horeca/amusement	5	2	3	5	4	19
Sport en recreatie	2	4	3	3	6	18
Huisvesting	3	5	3	4	2	17
Privésfeer	4	3	4	2	1	14
Justitie / Justitiële inrichtingen / Vreemdelingendienst / OM	0	4	3	0	1	8
Overig	0	5	2	3	1	11
Totaal	212	303	204	205	158	1082

* Politie: inclusief de controlewerkzaamheden van de Douane en de Koninklijke Marechaussee op Schiphol

* 44+2 en 6+1 (via andere ADB's)

Tabel 5. Klachten naar maatschappelijk terrein (procentueel)

	2007	2008	2009	2010	2011	Totaal
Arbeidsmarkt	28%	34%	32%	23%	29%	30%
Openbare ruimte	23%	19%	13%	16%	22%	19%
Buurt/wijk	9%	14%	8%	22%	8%	13%
Commerciële dienstverlening	6%	7%	11%	7%	8%	8%
Collectieve voorzieningen	9%	9%	10%	8%	3%	7%
Onderwijs	7%	5%	7%	7%	7%	6%
Politie	6%	5%	4%	3%	7%	5%
Media en reclame	3%	3%	2%	3%	4%	3%
Publieke en politieke opinie	2%	1%	3%	2%	3%	2%
Horeca	2%	1%	1%	2%	3%	2%
Sport en recreatie	1%	2%	1%	1%	4%	2%
Huisvesting	1%	2%	1%	2%	1%	2%
Privésfeer	2%	1%	2%	1%	1%	1%
Justitie / Justitiële inrichtingen / Vreemdelingendienst / OM	0%	2%	1%	0%	1%	1%
Overig	0%	2%	1%	1%	1%	1%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Arbeidsmarkt

Discriminatieklachten die zich afspelen op de arbeidsmarkt worden het meest gemeld. Ongeveer 30% van de gemelde klachten speelt zich af op de arbeidsmarkt. De hoge aantallen werving en selectie in 2007 en 2008 komen voort uit de extra aandacht die het Bureau Discriminatiezaken in die twee jaren heeft besteed aan dit terrein door vacatures te controleren op leeftijds- en geslachtseisen. In de jaren erna is het aandeel weer teruggelopen tot onder de 30%.

Ook zonder extra aandacht voor vacatures gaan de meeste klachten over de arbeidsmarkt over werving en selectie. Maar op de werkvloer zelf komen ook regelmatig discriminatie-incidenten voor.

Tabel 6. Uitsplitsing klachten arbeidsmarkt (absolute aantallen)

	2007	2008	2009	2010	2011
Werving en selectie	39	77	28	22	27
Werkvloer	18	10	14	11	13
Arbeidsomstandigheden/ voorwaarden	0	2	3	5	0
Uitstroom	1	6	7	3	0
Beloning	0	1	0	1	0
Promotie/doorstroom	0	1	0	0	0
Overig	0	7	1	5	6
Niet ingevuld	0	0	14	0	0
Totaal	58	104	66	47	46

Op de werkvloer worden mensen beledigd, uitgescholden of buitengesloten door collega's of klanten. De meeste klachten betreffen leeftijd, geslacht en herkomst/huidskleur/ras.

Klachten binnengekomen bij BD:

Grote supermarktketen past sollicitatieformulieren aan

In 2009 kreeg het BD een klacht binnen van een vrouw die bij een grote supermarkt had gesolliciteerd. Ze moest daarvoor een sollicitatieformulier invullen. Eén van de vragen op het formulier was waar zijzelf en waar haar ouders geboren waren. Ze vond deze vraag volkomen irrelevant en vroeg het BD of dit een vorm van ongelijke behandeling was.

Niet duidelijk was of het antwoord op de vraag invloed zou hebben op haar sollicitatie.

Na enig onderzoek bleek dat de formulieren niet filiaal-gebonden waren; het BD heeft daarom het hoofdkantoor van de supermarktketen aangeschreven met de vraag wat de reden is om te vragen naar het geboorteland van sollicitanten en hun ouders.

De supermarktketen antwoordde dat die vraag er vanwege de wet SAMEN ingekomen was.

Deze wet was bedoeld om de arbeidsparticipatie van mensen van allochtone afkomst in kaart te brengen, mede met de achtergrondgedachte dat bedrijven konden aantonen dat ze een diversiteitsbeleid voerden. De wet SAMEN bestond al een tijd niet meer, omdat het niet relevant werd geacht de afkomst van werknemers te weten.

De supermarktketen heeft daarom aangegeven de sollicitatieformulieren aan te passen en de vraag naar het geboorteland van het sollicitatieformulier af te halen.

Mannelijke peuterspeelzaalleider door werkgever ongewenst

Een mannelijke peuterspeelzaalleider mocht na ziekte niet meer terugkeren op zijn eigen peuterspeelzaal omdat hij een man is. Argument van zijn werkgever: in de huidige maatschappij wordt het niet geaccepteerd dat een man alleen op een peuterspeelzaal staat. Echter, in deze zaak blijkt dat juist de ouders pleiten voor terugkeer van de peuterspeelzaalleider op zijn eigen plek, de ouders hebben het volste vertrouwen in hem.

De welzijnsorganisatie als werkgever gaf aan dat een vrouw alleen op een groep wel mogelijk was en een man alleen niet.

De zaak is bij het Bureau Discriminatiezaken gaan rollen naar aanleiding van twee klachten van ouders over de beslissing van de welzijnsorganisatie om de man niet meer terug te plaatsen op zijn eigen werkplek. Het BD is niet betrokken geweest bij de gesprekken tussen werkgever en de peuterspeelzaalleider, deze rol was voor de advocaat weggelegd.

Wij hebben de ouders wetteksten aangereikt en advies gegeven voor gesprekken met de werkgever.

De man hebben wij ter morele ondersteuning bijgestaan tijdens de rechtsgang.

Hij is door de rechtbank in het gelijk gesteld, zijn werkgever moet hem weer terugplaatsen op zijn eigen peuterspeelzaal.

In de jaarlijkse Nationale Enquête Arbeidsomstandigheden van TNO wordt gevraagd naar vormen van discriminatie op de werkvloer. Vragen hierover zijn voor het eerst meegenomen in 2005 en zijn in 2006 verder uitgebreid. De meest voorkomende vormen van discriminatie op het werk zijn op grond van sekse⁶, leeftijd en huidskleur.

De cijfers, met uitzondering van leeftijd, laten een dalende trend zien.

Met ingang van 2011 is de vraag: 'komt er op uw werk discriminatie voor?' vervangen door de vraag of men in het afgelopen jaar persoonlijk is gediscrimineerd op het werk.

Dit leidt direct tot veel lagere aantallen. Leeftijdsdiscriminatie scoort het hoogste.

Tabel 7. TNO-enquête: discriminatie op het werk

	Sekse	Leeftijd	Huidskleur	Seksuele geaardheid	Geloofsovertuiging
2006	14,5%	14%	13,9%	9,2%	11,5%
2008	12,2%	14,1%	12,1%	7,6%	10%
2010	11%	14%	10,8%	6,6%	8,9%
2011*	0,6%	1,3%	1%	0,2%	0,8%

* In 2011 is de vraag anders gesteld: of men het in afgelopen jaar persoonlijk is gediscrimineerd op het werk.

Openbare ruimte

Een behoorlijk deel van de klachten betreft openbare ruimte (bijna een vijfde). De klachten op dit terrein fluctueren sterk.

Het lagere absolute aantal klachten over incidenten in de openbare ruimte na 2008 heeft te maken met de beperkt aangeleverde politiecijfers in met name 2009.

Meldingen over de openbare ruimte betreffen in 80% van de gevallen rassendiscriminatie. Verder gaat het in 15% van de gevallen om het uitschelden of bedreigen van homoseksuele mannen en vrouwen. Ook bekladdingen vallen onder openbare ruimte.

⁶ Vraag uit de TNO-enquête: 'komt er op uw werk discriminatie voor naar sekse, huidskleur, geloofsovertuiging, seksuele geaardheid en leeftijd?' Antwoord ja soms, ja regelmatig

Buurt/wijk

Ongeveer 13% van de klachten gaat over de eigen buurt/wijk. Klachten die zich afspelen in de eigen buurt en wijk schommelen nog sterker dan de klachten over de openbare ruimte.

Ook daar ligt een sterke relatie met de politiecijfers, veel aangiften en meldingen bij de politie betreffen dit maatschappelijk terrein.

In de eigen buurt/wijk gaat het vooral om rassendiscriminatie. Enkele keren gaat het over godsdienst of (homo)seksuele gerichtheid.

Klacht binnengekomen bij BD:

Burenruzie, Haarlem

Een moeder zat met haar drie kinderen in de achtertuin toen er werd aangebeld door twee buurtjongens die vroegen of hun bal misschien in haar tuin was terechtgekomen.

Ze vertelden dat een buurvrouw hen had verteld dat zij dit had gezien. De moeder is gaan kijken maar trof geen bal aan en vertelde dit aan de jongens, waarop ze vertrokken.

Even later waren ze echter terug, de buurvrouw had gezegd dat die bal er wel degelijk lag.

De moeder heeft de jongens zelf in de tuin laten kijken, waarna ze opnieuw met lege handen vertrokken.

Vlak hierna verscheen de buurvrouw die luidkeels begon te roepen dat de moeder de bal echt wel had. De moeder wees op de aanwezige ballen van haar eigen kinderen en zei dat ze wel genoeg ballen hadden. Hierop barstte de buurvrouw uit: "Wat een kutmarokkanen! Rot toch op met je kinderen! Waarom ga je niet in een moskee wonen??" De 9-jarige dochter begon te huilen en vroeg aan haar moeder waarom de buurvrouw dit zei. Moeder nam haar kinderen mee naar binnen om ze te kalmeren en durfde ze niet goed meer in de tuin te laten spelen, uit angst voor meer van dergelijke uitbarstingen.

Cliënte heeft geprobeerd de politie in te laten grijpen, maar dit was niet gelukt.

Het BD heeft vervolgens een gesprek geregeld met de politie en cliënte en was daar ook bij aanwezig ter morele ondersteuning van mevrouw. Na instemming van cliënte, zijn er door de wijkagent gesprekken ingepland met beide partijen. Na enkele gesprekken bleek het mogelijk om gedragsafspraken te maken om het woonplezier voor beide partijen zo goed mogelijk te bewaren en zijn er afspraken gemaakt over de wijze waarop men elkaar aansprak.

Discriminerende uitlatingen werden niet langer getolereerd. Enige tijd later liet cliënte weten dat deze aanpak blijkbaar had gewerkt en bedankte ze voor onze interventie.

De drie bovengenoemde terreinen zijn omgevingen waarin mensen het meest met elkaar in aanraking komen en hieruit ontstaan vervolgens botsingen.

In een aantal gevallen is het moeilijk om als Bureau Discriminatiezaken iets te kunnen doen.

Bewijs is er vaak niet en 1-op-1 situaties kunnen uitmonden in welles-nietes discussies.

Ook is niet altijd een dader bekend, bijvoorbeeld in het geval van scheldpartijen op straat.

Met activiteiten op het gebied van preventie en bewustwording zoals deelname aan buurtactiviteiten of diversiteitsprojecten op de werkvloer kan hier wel wat mee gedaan worden, zeker als dergelijke meldingen vaker uit een specifieke wijk of organisatie komen.

Politie

De categorie politie valt op, in negatieve zin.

Dit is vooral toe te schrijven aan de meldingen over de 100%-controles op Schiphol.

De controles worden gedaan door de douane en Koninklijke Marechaussee, maar worden in de registratie wel in de categorie politie opgenomen.

De bejegening van reizigers met een donkere huidskleur is door veel mensen als vernederend, beledigend en discriminerend ervaren.

Een aparte rapportage hierover van het BD verschijnt binnenkort

Tabel 8. Aantal klachten over de 100%-controles

	2007	2008	2009	2010	2011
Aantal klachten	7	15	3	1	10

100%-controles

Het BD Kennemerland maakt in de periode 2004-2007 deel uit van een platform dat ageert tegen de 100%-controles op Schiphol. In het platform zitten Surinaamse en Antilliaanse belangenorganisaties, advocaten, Art.1 en het BD.

Reizigers op vluchten vanuit enkele landen worden gecontroleerd op het inwendig vervoeren van bolletjes cocaïne. Douane en Marechaussee op Schiphol voeren die controles op zeer vernederende wijze uit.

De criteria waarop mensen uit een groep reizigers worden gehaald, zijn zeer dubieus en neigen naar discriminatie.

In juni 2006 heeft de Nationale Ombudsman een rapport gepubliceerd waarin op een groot aantal onderdelen van de kritiek van het platform ingegaan werd en de werkwijze van douane en Marechaussee afgekeurd werd. De situatie is daarop verbeterd. Echter, in de jaren erna komen hierover steeds nieuwe klachten binnen.

In 2010 heeft het Gerechtshof Amsterdam in een hoger beroep zaak bepaald dat reizigers op zogenoemde 100%-controle vluchten op Schiphol niet zomaar mogen worden onderworpen aan ondervraging, foullering of visitatie.

Bureau Discriminatiezaken Kennemerland (BD) behandelt al sinds 2004 klachten over 100%-controles op Schiphol die er op zijn gericht om cocaïne via geslikte bolletjes te onderschepen.

De rijksoverheid heeft in 2003 het volgende bepaald: op vluchten komende uit enkele landen (Suriname, Venezuela en de Antillen) worden alle reizigers bij aankomst op Schiphol gecontroleerd en zo nodig onderzocht door drugshonden, geïnspecteerd door een bodyscan of gevisiteerd.

Niet duidelijk is waarom nu juist die landen aangewezen zijn en wat de criteria zijn waarop mensen nader gecontroleerd worden.

De zaak in 2010 was aanhangig gemaakt door een reiziger uit Suriname die weigerde vragen van de douane te beantwoorden over het doel van zijn reis en zijn beroep. Na tweemaal weigeren werd hij overgedragen aan de Marechaussee, maar ook hen gaf hij geen antwoord. Hij werd gevisiteerd; er werden geen drugs aangetroffen. Hij kreeg een boete omdat hij een ambtelijk bevel (het beantwoorden van vragen) negeerde. De reiziger begon daarop een rechtszaak die hij in eerste instantie verloor. In het hoger beroep bij het Gerechtshof kreeg hij gelijk.

Het Hof bepaalde dat de wettelijke grondslag voor de 100%-controles ontbreekt.

Het BD juicht de uitspraak toe en verwacht dat de rijksoverheid maatregelen zal nemen om de 100%-controles zoals ze nu plaatsvinden af te schaffen.

Binnenkort publiceert het BD een uitgebreid rapport over de 100%-controles op Schiphol.

Commerciële dienstverlening

Commerciële dienstverlening is als categorie toegenomen. Hieronder vallen bijvoorbeeld meldingen van incidenten die zich hebben voorgedaan in winkels of bij reisorganisaties.

Ruim de helft van de klachten in deze categorie gaat over ras/huidskleur (51%) en 19% gaat over handicap/chronische ziekte.

Klacht binnengekomen bij BD:

Extra betalen vanwege rolstoel?

Cliënt wil samen met echtgenote een voetbalattractie behorend bij een groot stadion bezoeken. Bij het doorgeven van de boeking kreeg hij te horen dat hij, als rolstoelgebruiker, een bedrag van 12 euro extra diende te betalen omdat er een speciale begeleider nodig zou zijn. Toen hij aangaf dat hij zichzelf prima kon redden met zijn rolstoel zonder begeleiding, kreeg hij te horen dat begeleiding verplicht is omdat de begeleider hem via liften naar de plaatsen zou moeten brengen waar de anderen van de groep zijn.

Naar zijn mening zou dit niet nodig zijn, een plattegrond met duidelijke aanwijzingen waar de liften zich bevinden zou volstaan. De medewerker volhardde. De cliënt voelt zich door deze regeling ongelijk behandeld en financieel benadeeld op grond van zijn rolstoelafhankelijkheid. Het BD verzoekt de voetbalattractie schriftelijk om uitleg. Zij reageren geschrokken en kunnen uitleggen dat het voorval berust op een ongelukkig misverstand en bieden hen kaarten aan voor een voetbalwedstrijd.

De cliënt is zeer tevreden met de uitgebreide en professionele reactie van de attractie. Het dossier kan worden afgesloten.

Collectieve voorzieningen

Klachten over collectieve voorzieningen houden verband met de dienstverlening of producten van gemeentelijke en provinciale diensten en ministeries. Maar klachten kunnen ook betrekking hebben op de sociale zekerheid of de gezondheidszorg.

Een buitengewoon opvallende daling is te zien op het terrein van de collectieve voorzieningen, van circa 20 klachten per jaar naar 4 klachten in 2011. De oorzaak hiervan is niet bekend, maar het lijkt toeval.

Van de klachten gaat 37% over ras/huidskleur en circa een kwart heeft betrekking op de discriminatiegrond handicap/chronische ziekte.

Onderwijs

Het aantal discriminatiemeldingen op het terrein van onderwijs ligt jaarlijks rond de 7%. Het soort klachten in het onderwijsveld is heel divers.

Er zijn regelmatig conflicten tussen leerlingen onderling, maar het BD krijgt eveneens klachten binnen over leraren die leerlingen discriminerend zouden bejegenen. Ook andersom komt voor: docenten die melding maken van scheldpartijen gericht tegen henzelf op grond van ras of huidskleur. Enkele malen gaat het om ouders die het niet eens zijn met het schooladvies voor hun kind of gaat het om een school die weigert hun kind te plaatsen in verband met een lichte beperking. Het zijn vrijwel nooit de jongeren zelf die bij ons melding maken van een incident.

Met voorlichtingsprojecten op scholen, zoals de respectestafette en de vooroordelenkoffer, merkt het BD dat zij jongeren op een positieve manier kan beïnvloeden. Op scholen komen ook regelmatig anti-homo gevoelens naar boven. In de voorlichtingslessen besteedt het BD hier veel aan-

dacht aan, indien gewenst in samenwerking met COC Kennemerland. Klachten in het onderwijs betreffen in de meeste gevallen de discriminatiegrond ras (63%), maar ook godsdienst (12%) en handicap (10%). Opvallend is dat het BD bijna geen meldingen krijgt uit het onderwijs op grond van seksuele gerichtheid.

Klachten binnengekomen bij BD:

Moeite met Marokkaans-Nederlandse leerlingen

Een docent van een school in Haarlem laat regelmatig zijn moeite met Marokkaans-Nederlandse jongeren blijken door hier opmerkingen over te maken. De betreffende docent doet de deur van zijn klaslokaal op slot omdat hij niet wil dat leerlingen heen en weer lopen. Onlangs heeft hij dit blijkbaar vergeten en heeft hij een leerling die binnenliep weggeduwd, nagept en nageroepen: "Kutmarokkaan!" Er schijnen al eerder dergelijke incidenten te hebben gespeeld. Dit is doorgesproken met de schoolleiding, maar het wordt met de mantel der liefde bedekt. De hele klas is boos over dit laatste incident, maar de jongen waar het om gaat is bang dat hij geschorst zal worden omdat hij al een eerdere waarschuwing in verband met zijn gedrag heeft gehad. De klacht is binnengekomen via een tussenpersoon. De jongeren zelf willen verder geen contact met het BD. Hierdoor kunnen we verder geen actie ondernemen rondom deze klacht.

Christelijke basisschool neemt geen docenten met hoofddoek aan

De kinderen van een cliënte zitten op een christelijke basisschool. In de nieuwsbrief van de school stond een stukje over het beleid van de school dat er geen vrouwelijke docenten worden aangenomen met een hoofddoek. De vraag van de cliënte was of dit mocht. Het BD heeft aangegeven dat dit inderdaad is toegestaan. Scholen in het Bijzonder Onderwijs met een bijzondere of religieuze grondslag hebben op grond van uitzonderingen in de Algemene Wet Gelijke Behandeling de mogelijkheid om bij toelating van docenten en leerlingen eisen te stellen die nodig zijn voor het verwezenlijken van haar grondslag, mits er sprake is van consistent beleid gericht op de handhaving van haar identiteit.

Gezien bovenstaande voorbeeld over de christelijke basisschool en andere vragen vanuit het onderwijsveld over hoe men dient om te gaan met zaken als vrijheid van onderwijs, vrijheid van godsdienst en de anti-discriminatie wetgeving, heeft het BD besloten om een folder samen te stellen over dit onderwerp. Deze folder 'Botsende rechten in het onderwijs' is in oktober 2012 gepubliceerd en naar alle basis- en middelbare scholen in Kennemerland gestuurd.

Twee bronnen over veiligheidsgevoelens van jongeren op scholen en hun kijk op homoseksualiteit zijn E-movo⁷ Kennemerland en het veiligheidsonderzoek van O&S in opdracht van de gemeente Haarlem⁸.

In het E-movo onderzoek wordt gevraagd hoe jongeren aankijken tegen verliefd worden op iemand van hetzelfde geslacht; in 2009 vindt gemiddeld 10% dit 'erg raar' of 'verkeerd', in 2005 was dit 7% (exclusief Haarlemmermeer).

Deze negatieve mening komt veel meer voor onder jongens (gemiddeld 18%), dan onder meisjes (4%). In 2005 lag dit percentage onder jongens op 11% en onder meisjes op 4% (exclusief Haarlemmermeer).

De mening van de jongens ten aanzien van homoseksualiteit is dus sterk negatiever geworden.

⁷E-movo, scholierenonderzoek in opdracht van GGD Kennemerland, najaar 2009.

⁸Veiligheid in en om Haarlemse scholen, Gemeente Haarlem, Onderzoek en Statistiek, derde meting, januari 2011.

In tabel 9. zijn de uitkomsten uitgesplitst naar gemeente.

Tabel 9. Homoseksualiteit 'erg raar' of 'verkeerd' 2009 en 2005 (erachter tussen haakjes)

	Erg raar of verkeerd	Erg raar of verkeerd, % jongens	Erg raar of verkeerd, % meisjes
Haarlemmerliede/ Spaarnwoude	14% (10%)	25%	2%
Zandvoort	13% (14%)	21%	3%
Uitgeest	13% (12%)	18%	8%
Heemskerk	12% (15%)	20%	4%
Beverwijk	11% (17%)	19%	4%
Velsen	10% (14%)	15%	5%
Haarlem	9% (16%)	15%	4%
Bloemendaal	8% (11%)	14%	1%
Heemstede	7% (9%)	10%	2%

In de eerste kolom staan tussen haakjes de uitkomsten van het onderzoek in 2005

Het veiligheidsonderzoek van de gemeente Haarlem (2011) toont aan dat de overgrote meerderheid, 90%, van de jongeren zich veilig voelt op school. Dit gaat over algemene gevoelens van veiligheid. In het onderzoek wordt onder meer ingezoomd op spanningen tussen jongeren van verschillende etnische afkomst. Ruim de helft (52%) van de scholieren zegt dat er soms spanningen zijn, 9% geeft aan dat er regelmatig spanningen zijn en 6% vindt dat de etnische spanningen vaak aanwezig zijn.

In vergelijking met eerdere metingen van ditzelfde onderzoek is het percentage jongeren dat regelmatig of vaak etnische spanningen ervaart gedaald. In eerdere metingen lag dit percentage (opgeteld) een stuk hoger, op 20% (2009) en 25% (2007).

Media

Meldingen over discriminatie op televisie, in de kranten of via internet worden geregistreerd onder de categorie media. Het meldpunt discriminatie internet (MDI) is het bureau waarmee het BD samenwerkt om discriminatiemeldingen op internet te behandelen. Het MDI heeft hier veel ervaring mee en houdt internetsites en –fora nauwkeurig in de gaten.

Televisie en kranten werden in 2007 behoorlijk beheerst door Geert Wilders. Bij de politie in het district Haarlem zijn twee aangiften tegen hem gedaan in verband met uitspraken over het verbieden van de Koran. Tezamen met alle andere aangiften tegen Wilders in het land werden deze bij het Openbaar Ministerie in Amsterdam centraal afgehandeld.

Zaken die betrekking hebben op de media gaan in 58% van de gevallen over herkomst/ huidskleur/ras en 13% over godsdienst.

Publieke en politieke opinie

In 2011 speelde het proces tegen Geert Wilders (zie kader). Dit heeft niet geleid tot een hoger aantal klachten op het terrein van publieke en politieke opinie (of media). Het aantal meldingen op dit terrein schommelt in Kennemerland al jaren rond de vijf.

Proces tegen Wilders

Het jaar 2011 was het jaar van het 'proces Wilders', het proces dat op 23 juni tot een ontknoping kwam.

Het was in vele opzichten een opmerkelijk proces dat de gemoederen danig verhitte.

Volgens sommigen was het een politiek proces, anderen zagen het als krachtmeting tussen de grondrechten vrijheid van meningsuiting en het recht om gevrijwaard te worden van discriminatie. Wilders werd op alle punten vrijgesproken.

Onder degenen die zich gediscrimineerd voelden door Wilders' uitspraken, heeft menigeen het gevoel dat de rechtstaat mensen onvoldoende beschermt tegen discriminatie en haatzaaien. Anderen zijn juist van mening dat de uitspraak een overwinning is voor de vrijheid van meningsuiting. In die zin draagt de uitspraak niet bij aan minder polarisatie over dit onderwerp. Dat zou bij een tegengestelde rechterlijke uitspraak waarschijnlijk ook niet het geval zijn geweest.

bron: Stemmingen en koersen ten aanzien van discriminatie in 2011, ADV Rotterdam-Rijnmond, Midden- en West-Brabant, Brabant-Noord en Zuid-Holland-Zuid.

Horeca/amusement

Over discriminatie bij horecazaken ontvangt het BD relatief weinig klachten. Dit wil niet zeggen dat het daarom niet voorkomt. We veronderstellen dat jongeren in het algemeen weinig bereid zijn om discriminatie en uitsluiting te melden bij het BD.

In 2007 hebben de ROOD-jongeren van de Socialistische Partij (SP) een praktijktest deurbeleid gedaan bij een aantal horecagelegenheden in het centrum van Haarlem. Het resultaat: twee cafés hanteerden een discriminerend toelatingsbeleid. Zij hebben aangifte gedaan en voor één café is een proces-verbaal opgemaakt. Het BD heeft de zaken geregistreerd. 50% van de zaken in de horeca heeft betrekking op de discriminatiegrond herkomst/huidskleur/ras.

Klacht binnengekomen bij BD:

Jij wel, jij niet

In 2007 meldt een man dat hij uit was met een groep van acht personen in Haarlem.

Bij een loungecafé kwamen alleen de vijf 'blanke' personen binnen en werden de drie donkere personen (waaronder vrouwen) geweigerd omdat de portier de opdracht had van de bedrijfsleider om alleen 'societymensen' binnen te laten.

De cliënt besloot op advies van het BD eerst aangifte te doen bij de politie omdat het ook zijn vriendin (met een donkere huidskleur) betrof. Dit bleek alleen lastig omdat cliënt en vriendin niet tijdens kantooruren terecht konden.

Het BD heeft meerdere telefoongesprekken met de cliënt gevoerd, maar uiteindelijk besloten zij 'het er maar bij te laten zitten'.

Kennemerland versus landelijk beeld

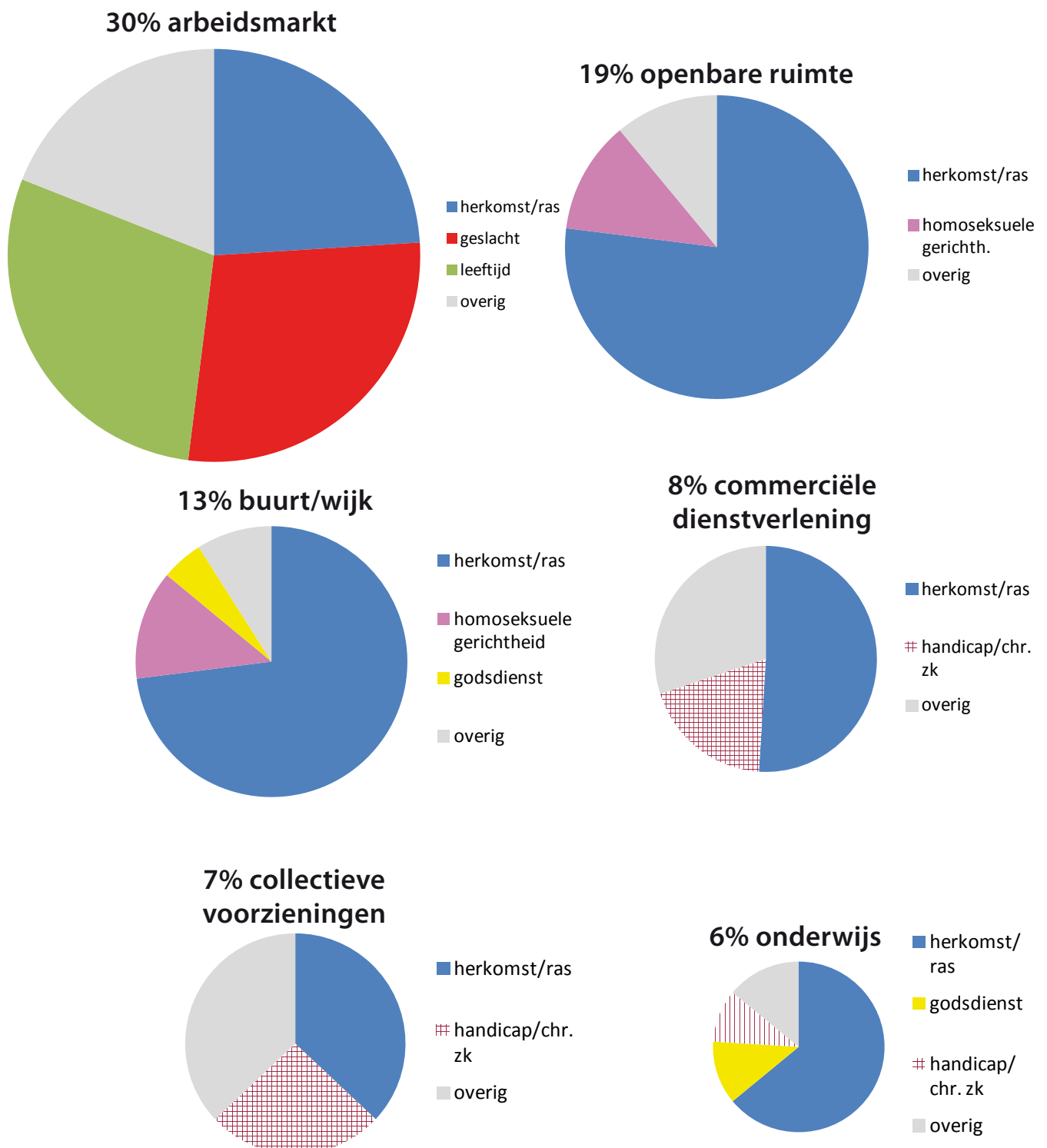
Het aantal meldingen over de verschillende maatschappelijke terreinen in Kennemerland komt in grote lijnen overeen met de landelijke verhoudingen.

Landelijk hebben de meeste meldingen betrekking op de arbeidsmarkt (34%), in Kennemerland ligt dat de afgelopen vijf jaar rond de 30%.

Er zijn twee opvallende verschillen. Landelijk ligt het aandeel van de openbare ruimte op bijna 8% terwijl het aandeel in Kennemerland bijna 20% is. Dit verschil is niet goed te verklaren.

Ten tweede heeft horeca/amusement landelijk een aandeel van 6%, terwijl dit in Kennemerland op 2% ligt.

Grafiek 4 Maatschappelijke terreinen met het hoogste aantal discriminatieklachten, gespecificeerd naar discriminatiegronden Kennemerland, 2007-2011

6. Kennemerland: Geografische spreiding

Het werkgebied van Bureau Discriminatiezaken Kennemerland (BD) is de politieregio Kennemerland. Binnen deze grenzen vallen tien gemeenten met in totaal circa 520.000 inwoners.

In deze regio hebben we te maken met een grote variëteit aan gemeenten. Haarlem is een plaats met grote stedenproblematiek. Maar ook het platteland, met name de kleine kernen in de Haarlemmermeer, heeft zo haar eigen karakter. Zandvoort, als derde type gemeente, heeft in de zomer te maken met een grote hoeveelheid toeristen, terwijl er in de winter maar 17.000 mensen wonen. De gemeente Velsen heeft veel nieuwbouw net als Haarlemmermeer met de groeikernen Hoofddorp en Nieuw-Vennep. Ook Schiphol valt onder het werkgebied van het BD Kennemerland.

De woonplaats van de melder is bepalend voor welk antidiscriminatiebureau (ADB) de klacht in behandeling neemt, dat is een landelijke afspraak tussen ADB's. Uitzondering hierop vormen de 100%-controles op Schiphol. Deze zaken worden door Bureau Discriminatiezaken Kennemerland in behandeling genomen ongeacht de woonplaats van de melder.

De verdeling van de cijfers is anders als we uitgaan van de gemeente waar het incident plaatsvindt dan wanneer we de woonplaats van de melder als uitgangspunt nemen.

Zie tabellen 10 en 11.

In 2011 springt de gemeente Haarlemmermeer hierbij het meest in het oog. 24 klachten zijn gemeld door inwoners van Haarlemmermeer, maar daarnaast kwamen er nog 9 klachten binnen via andere ADB's over incidenten die plaatsvonden in Haarlemmermeer en 10 klachten over de douane en Koninklijke Marechaussee op Schiphol. In totaal vonden 43 incidenten plaats in de gemeente Haarlemmermeer. Een dergelijk groot verschil tussen woonplaats melder en plaats voorval in Haarlemmermeer was ook zichtbaar in 2008.

Tabel 10.

Klachten van burgers woonachtig in de gemeente (woonplaats melder, absolute aantallen)

	2007#	2008	2009	2010	2011
Haarlem	90	186	86	88	57
Haarlemmermeer	50	17	33	43	24
Velsen	12	11	20	12	18
Beverwijk	9	8	13	12	9
Zandvoort	14	3	2	9	5
Heemskerk	6	6	7	14	5
Heemstede	9	11	13	4	5
Bloemendaal	9	8	4	1	2
Uitgeest	2	0	4	2	1
Haarlemmerliede/Spaarnwoude	1	0	0	2	1
Woonplaats buiten Kennemerland**	0	26	17	16	25*
Onbekend	6	27	5	1	6
Totaal	211	303	204	205	158

Bron: klachtenregistratie, Bureau Discriminatiezaken Kennemerland

* 3 via andere ADB's

** Schiphol-klachten en check personeel-advertenties andere ADB's

2007 is plaats voorval in plaats van woonplaats melder bepalend

Tabel 11. Incidenten in de gemeente (plaats voorval, absolute aantallen)

	2007	2008	2009	2010	2011
Haarlem	90	143	90	80	53
Haarlemmermeer	50	54	43	50	43*
Velsen	12	20	17	12	19
Beverwijk	9	8	14	16	9
Zandvoort	14	13	3	11	8
Heemskerk	6	9	7	15	5
Heemstede	9	18	10	3	5
Bloemendaal	9	14	4	3	3
Uitgeest	2	1	1	2	1
Haarlemmerliede/Spaarnwoude	1	4	2	4	1
Buiten Kennemerland	0	0	10	0	10
Overig/niet bekend	6	19	3	7	1
Totaal	211	303	204	203	158

Bron: klachtenregistratie, Bureau Discriminatiezaken Kennemerland

* 3 via andere ADB's

We vermoeden dat het grootstedelijke karakter (inclusief uitgaansgelegenheden) van invloed is op het hoge aantal gemelde discriminatie-incidenten in Haarlem. Ook het feit dat het BD in Haarlem gevestigd is en veel van haar activiteiten de afgelopen jaren heeft gericht op de gemeente Haarlem speelt een rol; in Haarlem heeft het BD de meeste naamsbekendheid gegenereerd. Het aantal meldingen uit de gemeente Haarlemmermeer is de afgelopen vijf jaar opvallend stabiel gebleven. Deze gemeente is een van de grotere gemeenten van Nederland en bestaat uit 26 kernen. De meeste klachten komen uit Hoofddorp, Schiphol en Nieuw-Vennep. Het BD ontving de afgelopen vijf jaar 36 klachten over de 100%-controle op Schiphol (zie ook hoofdstuk 5 tabel 8).

Klachten per 10.000 inwoners per gemeente

In absolute aantallen komen de meeste klachten uit Haarlem en de Haarlemmermeer. Velsen komt op een derde plaats.

Als we het gemiddeld aantal klachten per jaar omrekenen naar het aantal inwoners per gemeente is de uitkomst echter anders. Gerelateerd aan de bevolkingsomvang staat Zandvoort opvallend genoeg op een tweede plaats. Ook de gemeenten Haarlemmerliede/ Spaarnwoude, Heemstede en Haarlemmermeer scoren relatief hoog op basis van hun inwoneraantallen.

Zowel in Zandvoort als in Haarlemmermeer (Schiphol) zien we dat in een aantal gevallen incidenten ook door niet-inwoners worden gemeld.

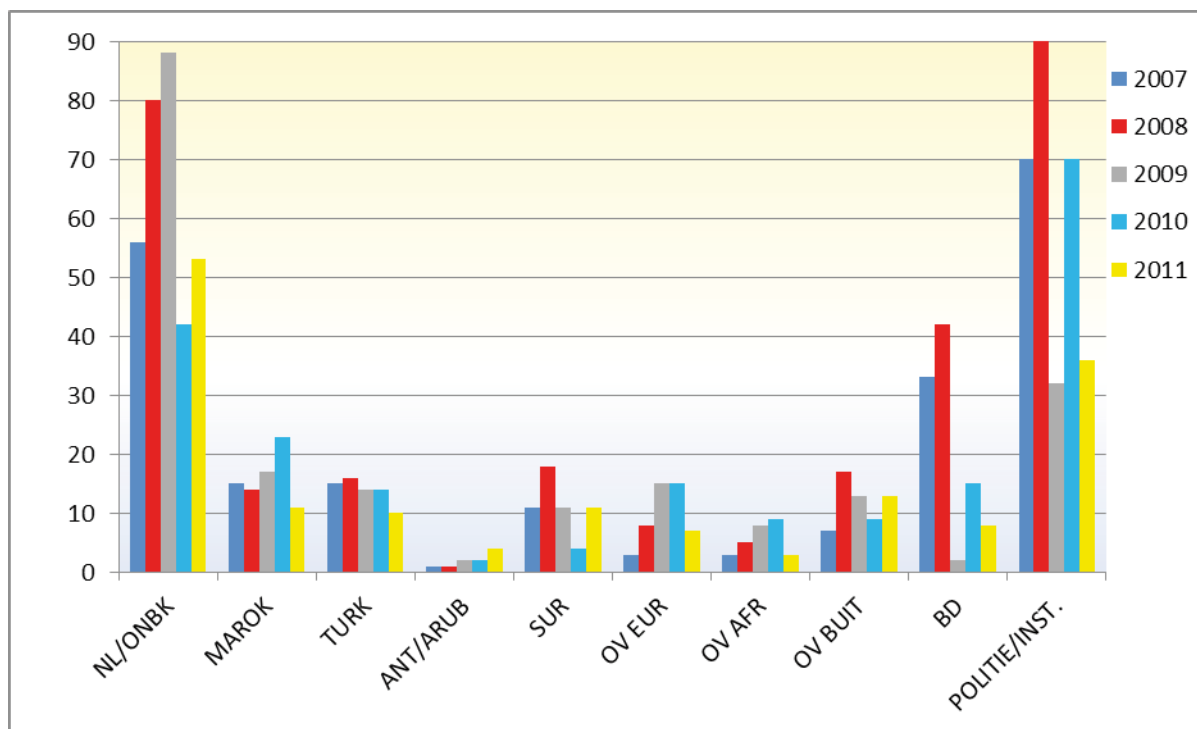
Tabel 12. Klachten per 10.000 inwoners (plaats voorval) per gemeente, 2007-2011

	Aantal inwoners per 1/1/2012	Aantal klachten per 10.000 inwoners
Haarlem	151.000	6,0
Zandvoort	17.000	5,8
Haarlemmerliede/Spaarnwoude	5.400	4,4
Heemstede	26.000	3,5
Haarlemmermeer	143.000	3,4
Bloemendaal	22.000	3,0
Beverwijk	39.000	2,9
Velsen	67.000	2,4
Heemskerk	39.000	2,1
Uitgeest	13.000	1,1

7. Kennemerland: Melders naar herkomst

Het BD registreert zoveel mogelijk de herkomst van melders. Vaak zijn melder en degene die discriminatie heeft ervaren dezelfde persoon, maar het komt ook regelmatig voor dat een autochtone Nederlander melding maakt van een incident gericht tegen bijvoorbeeld mensen met een Turkse of Marokkaanse achtergrond.

Grafiek 5. Kennemerland: melders naar herkomst (absolute aantallen)

Bron: klachtenregistratie, Bureau Discriminatiezaken Kennemerland
 sur = surinaams   ov eur = overig Europa   ov buit = overig buitenland
 bd = eigen acties bureau discriminatiezaken

Autochtone Nederlanders zijn de grootste groep burgers die aangeven geconfronteerd te zijn met discriminatie. De gronden die autochtone Nederlanders aandragen zijn zeer gevarieerd. Net als bij allochtone Nederlanders wordt discriminatie op grond van herkomst/huidskleur/ras het meeste gemeld (ruim 20%), maar ook gaat het vaak om leeftijdsdiscriminatie en om gronden als geslacht, handicap en seksuele gerichtheid.

Nederlanders met een Marokkaanse achtergrond hebben zich de afgelopen vijf jaar 80 keer gemeld bij Bureau Discriminatiezaken (BD). Tot 2010 was sprake van een toename van het aantal klachten. In 2011 daalt het aantal ineens sterk, in dat betreffende jaar was over de gehele linie sprake van een dalend aantal klachten. In ruim 80% van de gevallen gaat het om discriminatie op grond van herkomst/huidskleur/ras, op de tweede plaats komt godsdienst.

Ook Turkse-Nederlanders komen in vergelijking met andere groepen met een etnische achtergrond, vaak met een klacht naar het BD. In de periode 2007-2011 kwamen er 69 klachten binnen van Turkse-Nederlanders. Hiervan betrof 75% de discriminatiegrond herkomst/huidskleur/ras. Een enkele keer gingen de meldingen over godsdienst of handicap.

Opvallend is de toename van het aantal meldingen van Marokkaanse-Nederlanders, terwijl het aantal klachten van Turkse-Nederlanders een dalende trend laat zien. Landelijk is er bij beide groepen sprake van een toename van het aantal meldingen.

Opvallend is het hoge aantal meldingen door Surinamers, met name in 2008. Dit houdt verband met de 100%-controles op Schiphol. Er worden vrijwel geen meldingen gedaan door Antillianen en Arubanen, terwijl voor hen ook dezelfde controles plaatsvinden.

Een mogelijke verklaring voor het hoge aandeel Surinamers is het feit dat de achterban van het platform tegen de 100% controles (zie hoofdstuk 6) vooral Surinaams is en zij actief zijn in het verspreiden van klachtformulieren. Ongeveer 90% van de klachten heeft betrekking op herkomst/huidskleur/ras.

In Kennemerland laat het aantal meldingen van mensen uit (Oost) Europa en Overig Afrika een stijgende lijn zien. Dit is ook de landelijke tendens.

Veel meldingen komen binnen via de politie of andere instanties.

De afdeling Bijzondere Wetten van de politie Kennemerland verzamelt de meldingen, bemiddelingen en processen verbaal van alle politiedistricten in Kennemerland. Het BD registreert deze zaken.

Ook gemeenten, advocaten, andere antidiscriminatiebureaus of andere instellingen melden incidenten.

In 2007 en 2008 heeft het BD veel aandacht besteed aan het controleren van vacatures op leeftijds- en geslachtseisen. In de jaren erna is de controle hierop een stuk minder geweest, hoewel het ook lijkt dat, en andere ADB's bevestigen dit, er minder vacatures met onwettige eisen zijn.

8. Kennemerland: Klachtbehandeling

Het Bureau Discriminatiezaken Kennemerland (BD) heeft diverse mogelijkheden om discriminatie aan te pakken.

Het bieden van een luisterend oor en het geven van morele steun aan melders is een belangrijke taak van het BD. Het is voor de meeste mensen die met een klacht naar het BD komen van belang dat zij hun verhaal kunnen doen omdat zij zich gekwetst, beledigd, oneerlijk behandeld of buitengesloten voelen. Soms is er zelfs sprake geweest van bedreiging of geweld.

Het BD is een neutrale organisatie, toegankelijk voor iedereen die zich gediscrimineerd voelt. Om die neutraliteit te bewaken passen wij waar mogelijk hoor-wederhoor toe: als iemand beschuldigd wordt, moet er geluisterd worden naar wat de beschuldigde er op heeft te zeggen. Dit is nodig voor het zorgvuldig vaststellen en beoordelen van de feiten.

Voor het vervolg van een klacht is het belangrijk om melders uit te leggen hoe hun klacht zich verhoudt tot het strafrecht en gelijke behandelingswetgeving; veel klachten vallen namelijk buiten een juridisch kader. Maar ook dan is het belangrijk om een melder te adviseren hoe hij verder met het incident moet omgaan. Het BD stimuleert zelfredzaamheid en adviseert mensen bij het ondernemen van eigen actie.

Als het gaat om burenruzies of conflicten op het werk dan zijn mensen vaak bang voor escalatie of victimisatie⁹ en zoeken ze een vorm die bijdraagt aan een oplossing van het probleem. Dit leidt vaak tot bemiddeling door het BD. In enkele gevallen leidt bemiddeling niet tot het gewenste resultaat en dan wordt gekeken naar vervolgstappen.

Meldingen leiden soms tot aangifte bij de politie. Het BD werkt goed samen met de politie in Kennemerland, al moet het BD de politie nog wel vaak wijzen op de verplichting tot het opnemen van een aangifte.

Er vindt regelmatig overleg plaats over discriminatiezaken, onder andere tijdens het Regionaal Discriminatie Overleg (RDO), en beide partijen verwijzen naar elkaar door. Tegelijkertijd is het BD er ook voor als personen klachten hebben over het optreden van de politie. In dat geval kan het BD ondersteuning bieden bij het indienen van een klacht politieoptreden.

Het BD kan de melder ook ondersteunen bij het instellen van procedures, zoals een klachtenprocedure bij de Commissie Gelijke Behandeling (CGB)¹⁰. De CGB toetst de specifieke situatie aan de gelijke behandelingswetgeving, zoals de Algemene wet gelijke behandeling (Awgb) en de Wet gelijke behandeling op grond van leeftijd (Wgbl).

Uitspraken van de CGB zijn niet bindend, maar in circa 75% van de gevallen wordt het oordeel geaccepteerd en nageleefd. Mocht het oordeel niet worden opgevolgd, dan kan er altijd nog een rechtszaak worden aangespannen waarbij het oordeel van de CGB kan worden gebruikt. Een rechter is verplicht om het oordeel van de CGB mee te laten wegen in het vonnis. Juridische procedures zijn in de minderheid als het gaat om het behandelen van klachten. Het BD ondersteunt melders bij civielrechtelijke of strafrechtelijke procedures.

Een deel van de meldingen wordt alleen geregistreerd en verder niet behandeld. Registreren is belangrijk om inzichtelijk te maken waar discriminatie of ongelijke behandeling een rol speelt. Dit stelt het BD beter in staat om haar pijlen op de juiste personen, instanties of sectoren te richten.

Naast individuele ondersteuning vindt in een aantal gevallen een vervolg plaats, zoals een voorlichtingstraject bij een bedrijf of een beleidsadvies.

⁹ Iemand die klaagt over discriminatie ondervindt hier nadeel van.

¹⁰ Met de inwerkingtreding van de Wet College voor de Rechten van de Mens werd op 2 oktober 2012 het College voor de Rechten van de Mens gevormd. De Commissie Gelijke Behandeling ging hierin op. Burgers kunnen met hun discriminatieklacht nu terecht bij het College voor de Rechten van de Mens.

9. Conclusies

Landelijk is er sprake van een gestaag stijgend aantal meldingen van discriminatie. In 2009 zien we een uitschieter naar boven als gevolg van de landelijke anti-discriminatie campagne 'Moet jij jezelf thuislaten als je naar buiten gaat?' van de Rijksoverheid. De campagne werd in 2010 herhaald, maar het effect is dan minder groot. Opvallend genoeg zet de stijgende lijn van het aantal discriminatiemeldingen, ook zonder campagne, door.

Het aantal klachten dat jaarlijks bij de antidiscriminatiebureaus binnenkomt wordt deels beïnvloed door zaken waar zij zelf weinig invloed op hebben, zoals belangrijke nationale gebeurtenissen en/of uitspraken van invloedrijke personen. Maar bij sommige doelgroepen lijkt ook sprake van een hogere meldingsbereidheid, zoals bij personen met een homoseksuele gerichtheid, mede dankzij de uitgebreide aandacht voor 'homovijandigheid' in de media.

Het Bureau Discriminatiezaken Kennemerland (BD) krijgt jaarlijks gemiddeld 200 klachten¹¹ binnen over ongelijke behandeling, belediging en discriminatie. Deze klachten hebben een belangrijke signaalfunctie en geven een redelijk goed beeld van ontwikkelingen met betrekking tot discriminatie in Kennemerland.

600 klachten over racisme, leeftijd met 130 klachten op tweede plaats

Van discriminatie op grond van herkomst/huidskleur/ras wordt nog altijd het meeste melding gemaakt, zowel landelijk als in Kennemerland.

In de afgelopen vijf jaar zijn er 600 discriminatieklachten op grond van huidskleur/herkomst/ras binnengekomen bij het BD. Procentueel schommelt het aandeel van deze discriminatiegrond de afgelopen jaren tussen de 53% en 62%.

Op de tweede en derde plaats staan in Kennemerland discriminatiemeldingen op grond van leeftijd en geslacht. Het aantal meldingen over leeftijd ligt in deze regio in vergelijking met de landelijke cijfers relatief laag, ook hier fluctueert het betreffende aantal meldingen sterk.

Bij het BD bereikt het aantal discriminatieklachten op grond van godsdienst in 2010 haar hoogste niveau. Toch is gemiddeld 14 meldingen per jaar, waarvan 75% islam-gerelateerd, naar ons idee weinig, gezien de verhitte debatten over integratie, radicalisering en boerka's in de afgelopen jaren. In Kennemerland zijn twee aangiften gedaan tegen Geert Wilders in verband met zijn uitspraken over het verbieden van de Koran. Er lijkt sprake te zijn van een toenemende mate van berusting.

Het aantal klachten op grond van handicap/chronische ziekte is in 2011 verder afgenomen: het relatieve aandeel is gedaald van 9% in 2009 naar 6% in 2011. Discriminatie op grond van handicap en chronische ziekte wordt weinig gemeld bij het BD Kennemerland, terwijl de Commissie Gelijke Behandeling hierover relatief veel zaken behandelt. Het is bij de CGB de derde discriminatiegrond na leeftijd en herkomst/huidskleur/ras.

Klachten op grond van handicap/chronische ziekte spelen vooral in het onderwijs en op het terrein van de commerciële dienstverlening en collectieve voorzieningen.

Het aantal klachten op grond van (homo)seksuele gerichtheid ligt in Kennemerland al enkele jaren op circa 10 per jaar, ondanks het feit dat de landelijke media de afgelopen jaren veelvuldig berichtten over geweld en intimidatie tegen homoseksuelen op straat of in hun woonomgeving. De meeste incidenten gericht tegen homoseksuelen vinden plaats in de eigen woonomgeving en in de openbare ruimte.

¹¹ Gemiddeld aantal meldingen over de afgelopen 10 jaar.

Homoseksuelen melden relatief vaak gewelddadige incidenten

Het aantal geweldsincidenten met een discriminatoir karakter in Kennemerland neemt niet toe, maar fluctueert sterk.

Bij geweld wordt meestal direct aangifte gedaan bij de politie. In de jaren 2007 en 2010 was sprake van het hoogste aantal mishandelingen en bedreigingen met een discriminatoir karakter in Kennemerland. Hiervoor zijn geen duidelijke oorzaken aanwijsbaar.

Bij gemelde discriminatie op grond van homoseksualiteit is in 24% van de gevallen sprake van bedreiging of geweld. Dit is een hoog aandeel in vergelijking met de andere discriminatiegronden waarbij geweld veel minder vaak een rol speelt. Nu is de vraag of niet-gewelddadige zaken niet gemeld worden door personen met een homoseksuele gerichtheid of dat incidenten snel een sterk vijandig karakter aannemen.

Bij de discriminatiegrond herkomst/huidskleur/ras is ook sprake van geweld en bedreiging. Op het totale aantal klachten van deze discriminatiegrond is dit echter een klein percentage: 5%. Overigens dienen we bij de vergelijking wel het verschil in aantallen in ogenschouw te nemen: 58 incidenten op grond van seksuele gerichtheid en 600 incidenten op grond van herkomst/huidskleur/ras in de afgelopen 5 jaar. In Kennemerland is van alle gemelde geweldsincidenten met een discriminatoir karakter 50% gericht tegen personen met een etnische afkomst of donkere huidskleur, 27% gericht tegen homoseksuelen. Op de derde plaats komt godsdienst met 16%.

Meeste klachten over arbeidsmarkt, openbare ruimte en woonomgeving

Discriminatieklachten die zich afspelen op de arbeidsmarkt vormen al jaren de grootste categorie klachten. Het gaat hierbij vooral om klachten op grond van leeftijd, geslacht en herkomst/huidskleur/ras. Na de arbeidsmarkt spelen de meeste zaken zich af in de openbare ruimte en in de woonomgeving (buurt/wijk).

Ook op andere plekken zoals in winkels (commerciële dienstverlening) of bij gemeenten (collectieve voorzieningen) en scholen wordt discriminatie ervaren.

Het BD ontvangt weinig klachten over media en reclame en publieke en politieke opinie, maar ook van discriminatie in de horeca of bij sportbeoefening wordt weinig melding gemaakt. In het algemeen bestaat de indruk dat er in sommige horeca gelegenheden sprake is van discriminatie aan de deur, maar dit wordt nauwelijks gemeld.

De maatschappelijke terreinen waarover discriminatie wordt gemeld in Kennemerland komt in grote lijnen overeen met de landelijke verhoudingen.

Landelijk hebben de meeste meldingen betrekking op de arbeidsmarkt (34%), in Kennemerland ligt dat de afgelopen vijf jaar rond de 30%.

Er zijn twee opvallende verschillen. Landelijk ligt het aandeel van de openbare ruimte op bijna 8% terwijl het aandeel in Kennemerland bijna 20% is. Dit verschil is niet goed te verklaren. Ten tweede heeft horeca/amusement landelijk een aandeel van 6%, terwijl dit in Kennemerland op 2% ligt.

Beeldvorming en ervaringen jongeren

Uit regionaal onderzoek¹² blijkt dat negatieve beeldvorming ten aanzien van homoseksualiteit onder jongeren is toegenomen, met name onder jongens (van 11% in 2005 naar 18% in 2009). Uit veiligheids-onderzoek uitgevoerd op scholen in Haarlem¹³ blijkt dat ervaren etnische spanningen zijn gedaald van 25% in 2007 naar 15% in 2011.

¹²E-movo onderzoek uitgevoerd door GGD.

¹³Uitgevoerd door O&S in opdracht van de gemeente Haarlem.

Meeste meldingen uit Haarlem en Haarlemmermeer

De meeste discriminatiemeldingen komen uit Haarlem. We vermoeden dat het grootstedelijke karakter (inclusief uitgaansgelegenheden) van invloed is op het hoge aantal gemelde discriminatie-incidenten. Ook het feit dat het BD in Haarlem gevestigd is en veel van haar activiteiten de afgelopen jaren heeft gericht op de gemeente Haarlem speelt een rol; in Haarlem heeft het BD de meeste naamsbekendheid gegenereerd.

Het aantal meldingen uit de gemeente Haarlemmermeer is de afgelopen vijf jaar opvallend stabiel gebleven. De meeste klachten komen uit Hoofddorp, Schiphol en Nieuw-Vennep.

Als we het aantal discriminatieklachten relateren aan de bevolkingsomvang staat de gemeente Zandvoort bovenaan. Ook de gemeenten Haarlem, Haarlemmermeer en Velsen scoren hoog. Zowel in Zandvoort als in Haarlemmermeer (Schiphol) zien we dat in een aantal gevallen incidenten ook door niet-inwoners worden gemeld.

Autochtone Nederlanders grootste groep melders

De grootste groep melders zijn autochtone Nederlanders. De gronden die autochtone Nederlanders aandragen zijn zeer gevarieerd. Het meeste melden zij discriminatie op grond van herkomst/huidskleur/ras (ruim 20%), maar ook gaat het vaak om leeftijdsdiscriminatie en om gronden als geslacht, handicap en seksuele gerichtheid.

Ook Marokkaanse-Nederlanders en Turkse-Nederlanders maken regelmatig melding van discriminatie bij het BD. Opvallend is de toename van het aantal meldingen van Marokkaanse-Nederlanders, terwijl het aantal klachten van Turkse-Nederlanders een dalende trend laat zien¹⁴.

Bij Marokkaanse-Nederlanders gaat het in ruim 80% van de gevallen om discriminatie op grond van herkomst/huidskleur/ras, op de tweede plaats komt godsdienst. Ook bij Turkse-Nederlanders betrof het grootste aandeel (75%) de discriminatiegrond herkomst/huidskleur/ras. Een enkele keer gingen de meldingen over godsdienst of handicap.

Het hoge aantal meldingen door Surinaamse-Nederlanders houdt verband met de 100%-controles op Schiphol. Er worden vrijwel geen meldingen gedaan door Antillianen en Arubanen, terwijl voor hen dezelfde controles plaatsvinden. Een mogelijke verklaring voor het hoge aandeel Surinamers is het feit dat de achterban van het platform tegen de 100% controles (zie hoofdstuk 6) vooral Surinaams is en zij actief zijn in het verspreiden van klachtformulieren.

Het aantal meldingen van personen met een Oost-Europese of Afrikaanse achtergrond laat een stijgende lijn zien¹⁵.

---

¹⁴ Met uitzondering van 2011

¹⁵ Met uitzondering van 2011

Bijlage 1. Gemeenten in Kennemerland en aantal inwoners

Aantal inwoners per gemeente, 2012

Haarlem	151.000	Heemstede	26.000
Haarlemmermeer ¹	143.000	Bloemendaal	22.000
Velsen ²	67.000	Zandvoort	17.000
Heemskerk	39.000	Uitgeest	13.000
Beverwijk	39.000	Haarlemmerliede	5.400

¹ 26 kernen w.o. Hoofddorp, Nieuw Venne, Zwanenburg, Badhoevedorp,

² IJmuiden, Santpoort Noord, Velsen Noord en Zuid, Velsbroek, Spaarndammerpolder, Driehuis